

KONFUCIJ

seminarska naloga pri filozofiji

april 2014

Kazalo

<u>KONFUCIJEV ZAČETEK.....</u>	<u>3</u>
<u>ČLOVEČNOST KOT ŽIVLJENJSKO NAČELO.....</u>	<u>4</u>
<u>LOJALNOST KOT ŽIVLJENJSKO NAČELO.....</u>	<u>4</u>
<u>LUNYU.....</u>	<u>5</u>
<u>KONFUCIJEVA NAČELA.....</u>	<u>5</u>
<u>REN IN LI.....</u>	<u>5</u>
<u>URESNIČITEV POSAMEZNIKA.....</u>	<u>6</u>
<u>PLEMENITOST.....</u>	<u>6</u>
<u>KONFUCIJEVA SPOZNAVNA TEORIJA.....</u>	<u>7</u>
<u>NAUK O SREDINI IN NAČELO TIAN.....</u>	<u>7</u>
<u>KONFUCIJANSTVO IN NEOKONFUCIJANSTVO.....</u>	<u>8</u>
<u>ZAKLJUČEK.....</u>	<u>8</u>

“Ne stori drugemu tistega, kar ne želiš, da drugi storijo tebi.”

像教行子孔師先

Konfucijev začetek

Kong Fu Zi je eden najbolj znanih učiteljev starodavne Kitajske. Jezuiti (misijonarji), ki so prvi prišli v stik s kitajsko filozofijo in kulturo, so latinizirali njegovo ime in ga poimenovali Confucius. O tem pomembnem modrecu obstajajo številne legende kot tudi viri, na podlagi katerih lahko s popolno gotovostjo govorimo o njegovi osebnosti, poreklu, življenju in delu.

Znano je, da so Konfucijevi predniki zavzemali zelo visoke položaje v državni upravi, toda zaradi političnih težav se je morala družina preseliti v provinco Shantung v državi Lu. Tu se je leta 551 pr. n. p. rodil Konfucij.

O Konfucijevem življenju se ne ve prav dosti. Ko je bil star 3 leta mu je umrl oče. Konfucij je odraščal v revščini in je za preživetje moral opravljati različna dela, pri čemer je spoznal ljudi iz vseh slojev. Poročil se je pri 19ih in imel 4 otroke (2 sinova in 2 hčeri). Skozi leta se je izkazal kot zelo moder in plemenit človek in z 32 leti postal učitelj starodavnega rituala. Poučeval je sinove nekega ministra države Lu. Ko je bil star 33 let je odpotoval v prestolnico cesarstva Loyang, kjer je proučeval institucije, običaje in tradicije starodavnega kitajskega cesarstva Zhou. Tukaj se je, kot pravi legenda, srečal z najpomembnejšim filozofom stare kitajske Lao Zijem.

Povzeto po: I. Palajs, 30.4.2014. Dostopno na naslovu:

<http://www.akropola.org/clanki/clanek.aspx?lit=217>

Družba v kateri je živel Konfucij, je bila družba sprememb, kot je bilo tudi tisto obdobje polno sprememb. Konfucija so zgodaj začele zanimati razne ceremonije. Sodeč po njegovih besedah se je posvetil učenju v 15. letu in poslej temu zanj ni bilo konca.

Konfucij, seminarska naloga

»Petnajst sem jih imel in je bila moja volja vsa naravnana na učenje, s tridesetimi sem bil gotov, s štiridesetimi nisem imel nobenih dvomov več, s petdesetimi se mi je razodel nebesni zakon, pri šestdesetih se mi je odprlo uho, s sedemdesetimi sem lahko sam sledil svojim srčnim željam, ne da bi prekoračil pravo mero.« (Lunyu, II/4)

Človečnost kot življenjsko načelo

Človečnost postavlja Konfucij na visoko mesto med življenjskimi načeli. Ko naj bi pojasnil, kaj naj bi to bilo, je nekoč dal preprost in kratek odgovor: »Ljubezen do ljudi.« Izvajanje tega načela v praksi pa zahteva pet stvari: vljudnost, plemenitost, poštenost, vztrajnost in dobroto. Človečnost naj bi prepojila življenje slehernega človeka, zlasti pa še, če se gre za vladarja. Velja pa tudi obratno. Konfucij je menil, da imajo vsi ljudje možnost zaživeti npravno življenje, čeprav se v stvarnosti to ne uresniči.

Kasneje, ko so po stoletjih iz Mojstrovih besed spletli ideologijo – konfucijanstvo, je bilo to načelo kritizirano kot znamenje hude konservativnosti.

Lojalnost kot življenjsko načelo

Še hujše graje je bilo deležno načelo lojalnosti – državljanske zvestobe, ki je bilo zapisano takole: *»Ding-gong je vprašal, kako naj knez ravna s svojimi uradniki in kako naj uradniki služijo svojemu knezu. Mojster Kong je odvrnil in dejal: »Knez naj ravna z uradniki kot pravilo veleva, uradnik pa naj služi knezu, kot mu vest veleva«.*

Cesarska Kitajska je to načelo – iztrgano iz celostnega konteksta Konfucijevega nauka – zlorabljala v oporo avtokratskih tendenc. To načelo so tako uporabljali v gonji zoper konfucijanstvo, češ, da je Mojster s svojimi nauki želel ohraniti stari, sužnjelastniški red.

Lunyu

Lunyu spada med konfucijanske klasike. Čeprav Lunyu ni eden izmed jingov, je bilo to delo visoko cenjeno in često študirano že v zgodnji Han dinastiji. Najenostavnejša razlaga naziva Lunyu bi bila *Razprave in izjave*. V svoji sedanji obliki je Lunyu zbirka nekaj sto krajših delov, ki vsebujejo izreke in del dialogov. Te so v največjem delu pripisali Konfuciju in v nekaj primerih njegovim učencem. Lahko dopustimo, da Lunyu vsebuje izbor Konfucijevih rekov. V mnogih starih tekstih najdemo veliko število Konfucijevih rekov, ki se ne pojavljajo v Lunyuju. Delo ni najbolj sistematično. V večini poglavji ni prave povezanosti med posameznimi deli. Najpomembnejša oseba v Lunyuju je seveda Konfucij sam. O njegovem življenju, kot smo že prej omenili, ne vemo veliko in Lunyu je eden izmed redkih tekstov, ki zanesljiveje osvetli to zadevo.

Konfucijeva načela

Ren in Li

Načelo **Ren** je Konfucij povzdignil v najvišje moralno načelo. Najosnovnejši pomen je ljubiti ljudi, kar pomeni sočustvovati z ljudmi in jim v težavah pomagati. Pomagati drugim je aktivni del in pasivni: »Ne stori drugemu, česar ne želiš, da drugi stori tebi.« Aktivni del izraža načelo Zhong in pasivni načelo Shu.

Načelo **Li** je osnova neodvisnega življenja v družbi. Sposobnost neodvisnega življenja je namreč predpostavka za pomoč drugim in kot taka osnova načelu Ren. Če so dejanja v skladu z Li, je zagotovljena osnova neodvisnega življenja.

Dao je pri Konfuciju načelo, iz katerega sledi **De** (krepost), v okviru katerega je najpomembnejši Ren. De, je za Kitajce važen dejavnik v velikem kozmičnem dogajanju.

Ko je Konfucija njegov najboljši učenec vprašal, kaj je Ren, je odgovoril:

»Premagati sebe in vrniti se k dostojnosti.« Premagati sebe v tej zvezi pomeni

Konfucij, seminarska naloga

zadovoljitev želja v etičnem kontekstu, kar je tesno povezano z načelom samozobrazovanja.

Li poudarja dejstvo, da človek živi v družbi, Ren opozarja na enako pomembno dejstvo, da je človek več kot samo presek družbenih vplivov. Kot človek ne more živeti brez Li, lahko tudi preneha biti človek v trenutku, ko postane Li popolnoma odločilna. Tako Ren potrebuje zunanji svet, Li pa postane formalizem v primeru, če ni prisoten Ren. Tako je zelo pomembno ohranjati ravnotežje med Ren in Li. Med Ren in Li tako obstaj troje kreativna napetost, kar omogoča človeku, da se posveti moralnemu samooblikovanju in ne običi v navidezni harmoniji med njima.

Konfucij je nekoč dejal: »...s sedemdesetimi sem lahko sledil svojim srčnim željam, ne da bi prekoračil pravi mero.« Prava mera je mišljena glede na področje, ki ga obvladuje Li. Torej je bil Konfucij sposoben preseči ta navidezno nepremostljivi prepad med tem, kar je, in tem, kar naj bi bilo. Da bi izrazil harmonijo med notranjostjo in zunanjo manifestacijo le-te, je Konfucij uporabil primerjavo z glasbo.

Uresničitev posameznika

Človek se ne more uresničiti v svoji humanosti s tem, da se od sveta odtrga, temveč da pošteno poskuša uskladiti svoja razmerja z drugimi. Da bi človek dosegel svojo resnično samorealizacijo, mora skozi proces samotransformacij, ki naj bi bila po Konfuciju dosežena v okviru medčloveških odnosov. Konfuciju torej pot k modrosti vodi med duhovnim individualizmom in etičnim socializmom. Postati človek v svoji avtentičnosti pomeni biti zvest tako svoji osebnosti kot družbeni plati.

Plemenitost

Konfucij, seminarska naloga

Plemenitnik po Konfucijuse more dvigniti nad svojo preteklost in sedanost, gnan pri tem z močjo spremembe. Njegova neodvisnost je povezana z dejstvom, da je to, za čemer teži, v njem samem. Vso svojo resnost in trud vlaga v svoje misli in dejanja, ki naj bi bila v skladu z vrlino Ren. Plemenitnik išče v sebi in ne v drugih ljudeh. Krepi se v obvladovanju samega sebe, zmernosti, mirnosti, vzdržnosti in treznosti.

Konfucijeva spoznavna teorija

Ta teorija je močno povezana s Konfucijevo teorijo človeka. Po Konfuciju lahko na podlagi Lunuya trdimo, da ima človekovo znanje dve osnovi: en del je prirojen, drugi del pa si človek pridobiva neprenehoma, vse do smrti. Konfucij bolj ceni prirojeni del, kajti na njem leži razlika v človekovi sposobnosti znanja. Bistva kozmosa tako ni mogoče spoznati.

Nauk o sredini in načelo Tian

Teorija poravnave in uskladitve. Konfucij ni zanikal obdobja nasprotij, hotel pa jih je poravnati in spraviti v sklad. Nauk o sredini je ena izmed Štirih knjig. Govori o harmoniji človeške narave, ki je osnova moralnega bistva človeka in ki prevladuje v kozmosu. Torej gre za celoto, ki jo tvorita človek in narava in ki ima osnovo v iskrenosti: ni pa samo neko trenutno stanje duha, ampak aktivna sila, ki deluje na stvari, jih spreminja in dopolnjuje in združuje človeka za naravo ali Nebom (Tian). Tian je tudi naslednje načelo, ki ga srečamo v Lunyuju. Po Konfuciju je Tian tisti, ki vlada in ki določa človekovo usodo, Tian ming. Človeška situacija je torej popolnoma odvisna od njega. Po njem je človekova usoda nepremagljiva. To naziranje je odigralo dokaj negativno vlogo, kajti podpiralo je med drugim tudi sužnjelastniško ureditev.

KONFUCIJANSTVO IN NEOKONFUCIJANSTVO

Konfucijanci sprejemajo družbo kot razredno formacijo, ki jo oblikujejo ljudje, ki so med seboj v določenem odnosu. Tako tudi razmerja med pripadniki različnih razredov tvorijo družbo kot celoto. Konfucijanci so mnenja, da je v svetu, da je v svetu vse urejeno na podlagi reda, ki ga določa volja Neba: zato vse sledi univerzalnemu redu Neba. Prav tako so tudi mnenja, da je pomemben del pri ohranjanju harmonije med ljudmi in Nebom samooblikovanje. Če se vsakdo posveča samovzgoji in samooblikovanju, so v vsakem razredu razmerja in položaji ljudi v njih opredeljeni in je s tem zagotovljena harmonija v svetu. Za konfucijance je Ren način življenja.

Neokonfucijanstvo je duhovna tradicija Kitajske od 11. do 17. stoletja. Pojmujejo jo kot intelektualni odgovor na zen budizem in daoizem v konfucijansko orientirani kitajski družbi. Vsebuje mnogo elementov budizma in daoizma, vendar zanj velja, da je adaptacija klasičnega konfucijanstva in ne sinteza vseh treh. Če je klasično konfucijanstvo veljalo, da pojmuje načelo Ren v smislu osebne morale, lahko trdimo, da dobiva v neokonfucijansvu metafizično osnovo za opravičilo. Proces razvoja na poti k vrlini Ren, proces nastajanja tu ni več samo pot, ampak postane substancialen, tako da ostane postajanje samo vilj. Vrlina Ren postane v neokonfucijanstvu funkcionalna in substancialna.

Zaključek

Danes je težko Konfucija popolnoma zanikati kot tudi popolnoma sprejeti. Nemogoče ga je danes uporabljati za politične cilje. Konfucij je danes last vsega človeštva. In kaj nas je kitajska filozofija učila ob stiku z njo vsa ta stoletja? Med drugim tudi to, da filozofija ni samo prebiranje knjig, ampak je v določenem smislu filozofija vse, česar se ljudje v življenju lotevajo z neko mero modrosti.

Konfucij, seminarska naloga

To seminarsko nalogo sem si izbrala, saj sem bila popolnoma neseznanjena s Kitajsko filozofijo in več od imen velikih mojstrov nisem poznala. Menim, da je filozofija vzhodnega nekaj unikatnega in precej različna od filozofije zahodnega sveta. Kljub kritikam, ki jih je bil Konfucij deležen, menim, da so nekatera načela njegove filozofije temelj človeške etike in tako je vsaj del te filozofije skrit v vsakem izmed nas.